

La pasch sociala è la gronda forza da la Svizra

Partenadi social er en temp da crisa

DA LUCAS DEPLAZES / ANR

■ **Ilis exponents dals sindicats e dals patruns han commemorà ier a Berna il tschientenari da l'existenza dal contract collectiv da lavur. Cun ils contracts collectivs da lavur vegnan fixads ils divers principis sco il temp da lavur, las vacanzas, ils termins da desditga, las pajas minimalas e las cundiziuns dad ir en pensiun.** Contracts collectivs da lavur èn il resultat da las cunvegns tranter ils sindicats e las associaziuns dals patruns. Tals contracts po il cussegl federal declerar impegnativs per entiras branschas.

Mantegnair gist uss ils contracts

Il minister da l'economia, cusseglier fe-

deral *Johann Schneider-Ammann*, ha punctuà la gronda muntada da contracts socials sco garant per mantegnair la pasch sociala e la stabilitad tranter ils lavurers ed ils patruns. Gist uss, en in temp da difficultads economicas, èsi impurtant da mantegnair ils principis fixads en ils contracts collectivs da lavur. «Jau sun in defensur persvas dals contracts collectivs», ha *Schneider-Ammann* sincerà davant l'assemblea da giubileum sa radunada a Berna en la chasa da l'Uniu postal universal. Quatter giadas haja el dirigì las tractativas dal contract collectiv per l'industria da maschinas, metal ed electro. La bainstanza da la Svizra saja er d'engraziar al bun funzionament dal partenadi tranter ils lavurers ed ils patruns. Grazia als contracts collectivs na

stoppia il stadi betg intervegnir. Quest sistem lubeschia dapli spazi d'agir che novas leschas, ha accentuà il minister da l'economia.

Per *Paul Rechsteiner*, il president da l'Uniu sindacala svizra, è stà 1911 l'effect normativ dals contracts collectivs da lavur, l'ovra da pionier per propi. Già dapi quest datum è francà il contract collectiv da lavur er en il Dretg d'obligaziuns. La Svizra saja stada l'emprim pajais dal mund che ha fixà las normas da basa er en la lescha. *Rechsteiner* ha fatg attent al svilup negativ dal neoliberalissem dapi ils onns novanta che haja fatg squitsch sin la fiera da lavur. Grazia al partenadi tranter sindicats e patruns saja stada pussaivla l'introduziun da las misiras accompagnantas en connex cun la

libra circulaziun da persunas cun l'Uniu europeica. Quellas muntian in model da success, ha ditg *Rechsteiner*.

Thomas Daum, il directur da l'Associazion dals patruns, ha accompagnà ed influenzà durant passa 30 onns las tractativas per contracts collectivs da lavur. Per ils patruns saja impurtant d'avair sindicats fermes che hajan la forza da persvader ils lavurers. Grazia a la pasch sociala saja quai reussì a l'industria d'export da mantegnair ina auta qualitad dals products e da garantir ils termins da furniziun. Quai ha er dà a la Svizra il maletg da Swissness sco avantag sin la fiera da concorrenza.

Sfidas per oz e damaun

Daniel Oesch, professor a l'Universitad da Losanna, ha relativà in pau tschertas constataziuns. Fin l'onn 1936 haja quai dà en Svizra dapli chaumas che en Frantscha. Per el èsi stà la contingenta-

ziun dals lavurers esters che haja protegi las pajas en Svizra. La situaziun saja sa midada ils ultims onns cun la libra circulaziun da las persunas, cun la dismesa dal statut dals funcziunaris e cun l'exportaziun da diversas lavus sco segirtad, allimentaziun e nettegiament. Per quests motivs haja augmentà massiv il dumber da persunas sutmessas als contracts collectivs da lavur dapi ils onns novanta. En vista a quest svilup negaiv saja adina pli impurtanta la protecziun dals lavurers sin fundament da contracts collectivs. Na reusseschia quai betg, stoppia il stadi intervegnir en il futur pli savens, ha admonì *Oesch*. *Gabriel Aubert* da Genevra ha punctuà la muntada da la furmla magica per la pasch sociala. La proposta da la Partida cristiandemocratica d'integrar la Partida socialdemocratica en il cussegl federal l'onn 1959 saja stada ina contribuzion centrala.

Il president da l'Uniu sindacala svizra Paul Rechsteiner (san.) ed il directur da l'Associazion da patruns en discurs.

FOTO: L. DEPLAZES

Travail.Suisse: Appel als patruns

Travail.Suisse – il sindicat cristiansocial cun passa 170 000 commembers – ha prendì la chaschun dal giubileum «100 onns GAV» per appellar als patruns da respectar ils principis dals contracts collectivs da lavur er en muments da difficultads e da crisas. Quests contracts muntan per la Svizra tratgs caracteristics excellents. Els contribueschan essenzialmain a la qualitad da viver dals lavurers e da l'entira populaziun. Per l'economia svizra munta la pasch sociala in avantag central.

En il center da la stabilitad politica e da la pasch sociala stattan umans. La pasch sociala e la stabilitad politica pretendan confidenza. Confidenza dals umans en Svizra en l'economia svizra ed en la politica. Expressiuns da respect vicendaivel – dal dar e dal prender – e da la parti-

cipaziun dals lavurers al svilup economic e politic.

La situaziun economica e politica dal mund e da l'Europa fa gronds quists a blers carstgauns, cumbain ch'i na dat nagin motiv da panica. La Svizra stat finanziarilmain sin chommas solidas. L'economia svizra è pertutgada mo parzialmain.

En vista a quella situaziun appelleschan ils sindicats da Travail.Suisse als patruns d'interpresas publicas e privatas da surpigliar lur responsabladad sociala ed economica. La situaziun difficila en l'Europa na dastga betg esser in pretext per reducir ils plazs da lavur e per smesar las cundiziuns da lavur u per refusar meglieraments. Concret pretenda Travail.Suisse dals patruns da mantegnair ils plazs da lavur, da rinforzar il patratg da partenadi e da garantir las pajas.